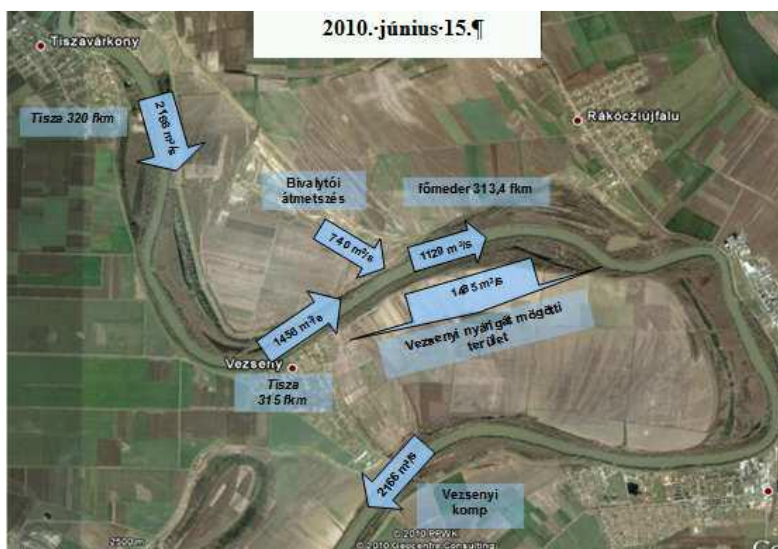

A KÖTIVIZIG mintaterület (BIVALYTÓ) hullámtéri rehabilitáció tapasztalatok, eredmények és konfliktusok

Lovas Attila

2022. június 08.
Baja

Mit is akarunk ?

- **OK** – hullámtéri gazdálkodás visszaszorult
- **OKOZAT** – hullámterek elvadultak, árvízszint ,veszély és kockázat növekszik
- **VÍZIÓ** – hullámtéri **gazdálkodás** rehabilitációja
- **STRATÉGIA** – VTT, SUMAD kézikönyv, KJT
- **ESZKÖZ**
 - Projektek
 - Nagyvízi Mederkezelési Tervek
 - Erdő maximális mértéke helyett, hullámtéri gyepek minimális aránya (jogszabályban kellene rögzíteni)

Térkép a XVIII. Század végéről

Konfliktus I. - hitkérdés

Természetes vízviasszatartás (nagyvízi mederben ?)

Felső szakasz jellegű vízfolyás/vízgyűjtő

Összegyűlekezési időt növeli

Lefolyást és az árhullám szintjét csökkenti

Hordalék megkötés, erózió mérséklés

Árvízszint és egyúttal árvízi **KOCKÁZAT CSÖKKENTŐ**

Közép- és alsó szakasz jellegű vízfolyásokon

Az összegyűlekezési helyett az itt tartózkodási időt növeli

Árvizek magassági szintjét emeli

Egymást utoléri az árvizek

Árvízszint és egyúttal árvízi **KOCKÁZAT NÖVELŐ**

SUMAD Kézikönyv

1. A töltésezett folyók hullámterei a folyók termé-szetes árterének mesterségesen, emberi beavat-kozással létrejött részterületeit képezik. Ezeknek a folyó és a töltések között elterülő területeknek vízgazdálkodási, ökológiai, természetvédelmi és gazdasági követelményeket kell kielégíteniük.

Ezek a követelmények a következők:

- **biztosítsák az árhullám levonulását és visszatartását** (a mértékadó árvízszintig),
- **szolgáljanak élőhelyül**, terjeszkedési és hálózati területként a növény- és állatvilág számára,
- **biztosítsanak területet a víztest természetes fejlődéséhez** (meanderezés),
- **szolgálják a mezőgazdasági és erdészeti célokat**,
- **szolgáljanak kikapcsolódási területként** az emberek számára.

I. Bivaly-tó

Helyszín:

Érintett vízfolyás:

Tisza folyó 313 - 323 fkm szakasza

Területileg illetékes vízgazdálkodási szerv:

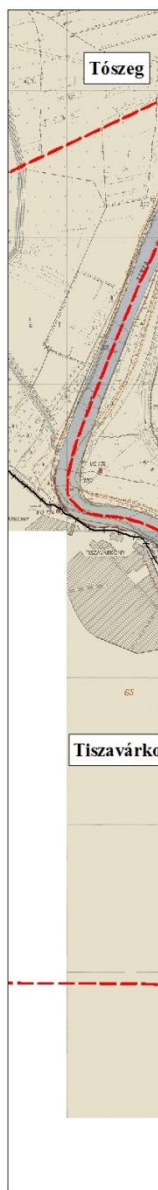
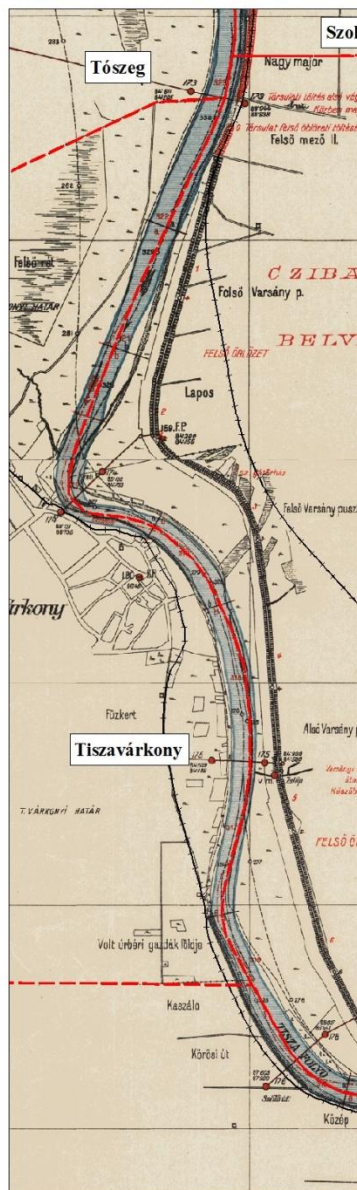
Közép-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVÍZIG),
Mezőtúri Szakasztechnika

Érintett árvízvédelmi szakaszok:

10.06. árvízvédelmi szakasz

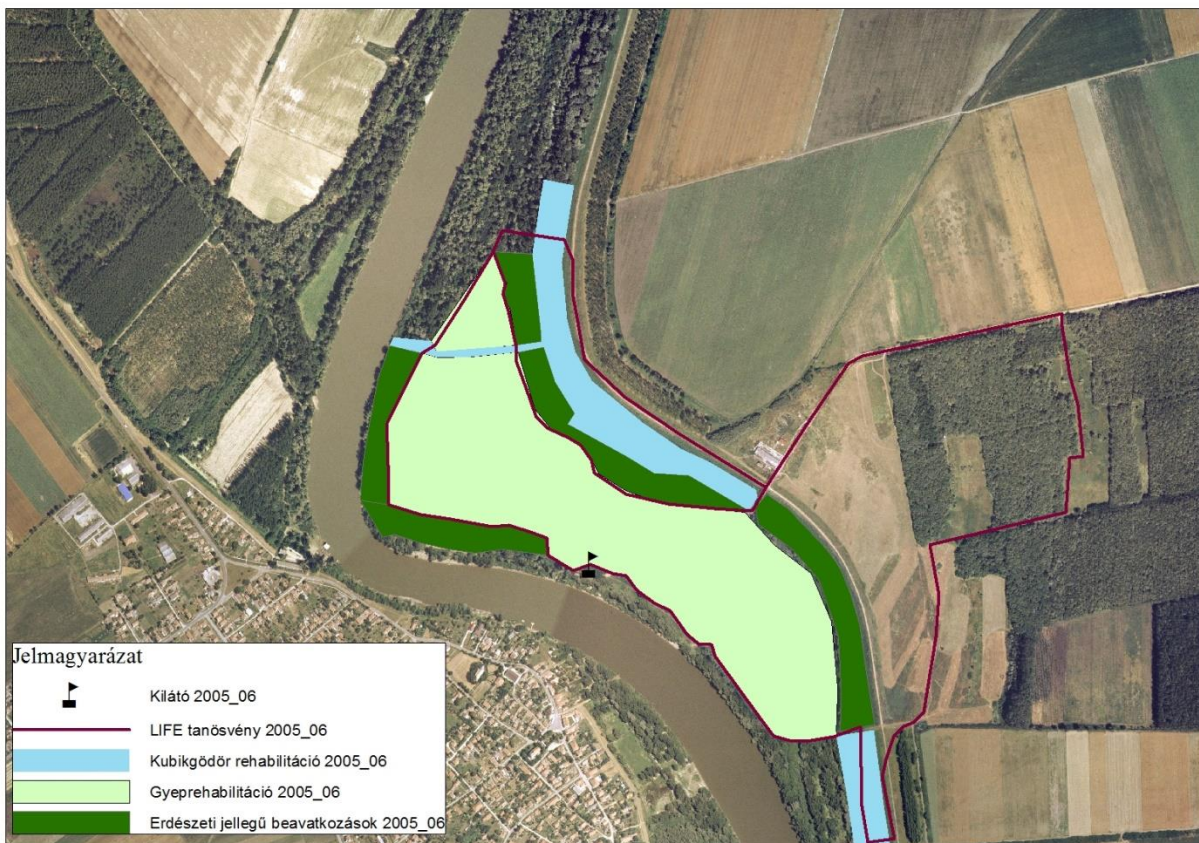
Vonatkozó eddigi tervek:

- Nagyvízi Mederkezelési Terv:	10.NMT.04. sz. terv
- Árvízvédelmi nyilvántartási tervek:	10.06 védelmi szakasz tervei
- Erdőterv:	Szolnok-Jászsági
- Natura 2000-es kezelési terv:	HUFH20015 Közép-Tisza
kiemelt jelentőségű természet megőrzési
terület

- **2001-2005 SUMAD projekt (kézikönyv)**
- **2004-08 Life Fenntartható Hullámtéri Tájrehabilitáció a Közép-Tisza vidéken (SUMAR) – Magyar LIFE Mintaprojekt !!!**
- **2005-06 évi botanikai felmérések, tájgazdálkodási, ökológiai és árvízvédelmi célkitűzések megfogalmazása**
- **2006-2009 hat km töltés áthelyezés a Rákócziújfalu – Rákóczifalva töltésszakaszon - Teret a folyónak, de nem része a LIFE projektnek Mivel megkezdett beruházásnak minősült, nem kapott uniós támogatást**
- **2010 Anyagnyerőhely vizes élőhelyé alakítása**
- **2010. júniusban funkciót veszített töltés visszabontás árvízkor, a meghagyott funkcióját veszített egykori árvízvédelmi töltés 900 m szakaszán**
- **Évente ismétlődve, gyepgazdálkodás/karbantartás, vizes élőhelyek fenntartása, ivó helyek fejlesztése**
- **Hullámverés elleni véderdőtelepítés**
- **2017. övzátony rendezés és erdőfelújítás az elsődleges sávban**
- **2020. kifolyási erózió helyreállítás**
- **2020. Fűtermés értékesítési szerződés**

Fenntartható Hullámtéri Tájrehabilitáció (LIFE)

Fenntartható Hullámtéri Tájrehabilitáció (LIFE)

Főbb Anyagmennyiségek

Csatorna összhossz:	950	m
Földmunka:	15 500	m ³
Vasbeton:	6	m ³
Csőáteresz:	42	m
Fakitermelés:	150	m ³
Cserjeirtás:	11.4	ha
Tanösvény:	5 200	m
Cölöphíd (40 m fesztáv):	2	db
Fa kilátó (8 m magas):	1	db
Parkoló:	1	db
Tanösvény bútorzata, tájékoztató táblák	60	db

VTT célkitűzések megvalósulása

- **Művelési ágnak megfelelő állapot visszaállítás (gyep rehabilitáció – 6440 Cnidion dubii, hullámtéri mocsárrét; 6510 síkvidéki kaszálórétek)**
- **Vizes élőhely fejlesztés, szabályozott víz visszatartás természetvédelmi célból (kubikgödör revitalizáció)**
- **Áramlás viszonyok javítása (erdőállomány alatti cserjeirtás)**
- **Árvízvédelem természeti környezet kapcsolatának társadalom rétegei számára tudatformálás (tanösvény és berendezései)**

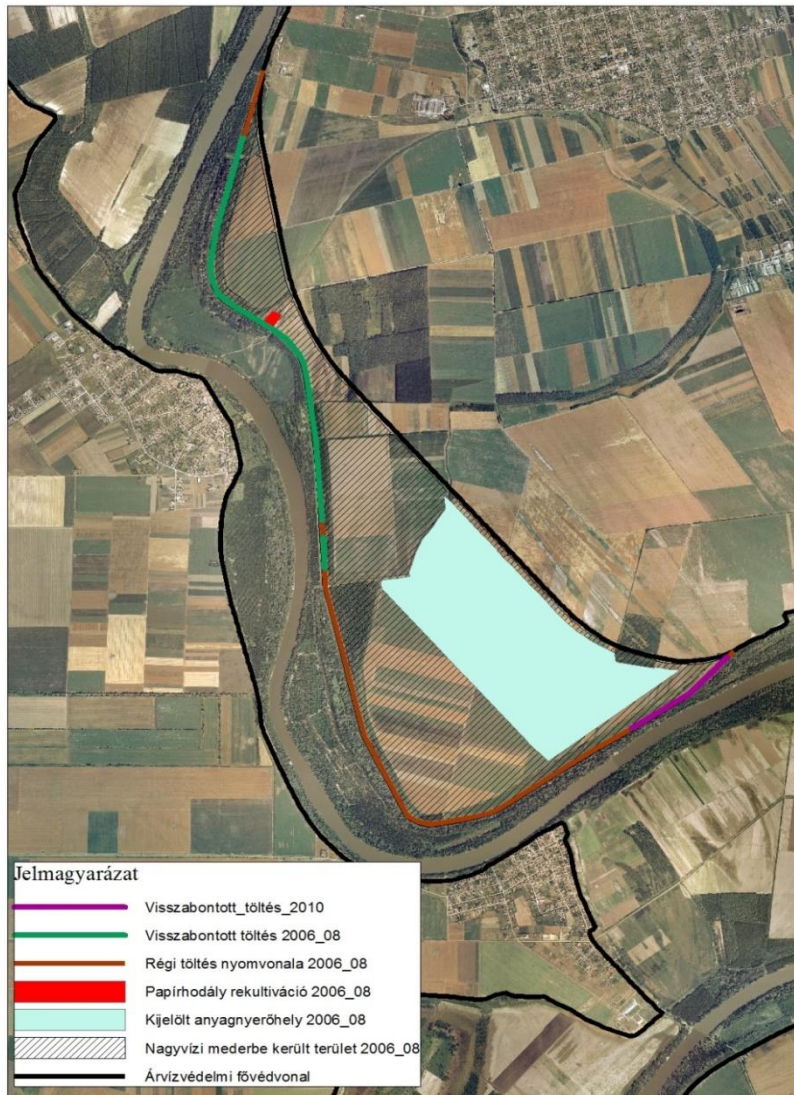

II. Bivalytói Árvízvédelmi Töltésáthelyezés

Konfliktus III. - gazdálkodás

Főbb Anyagmennyiségek

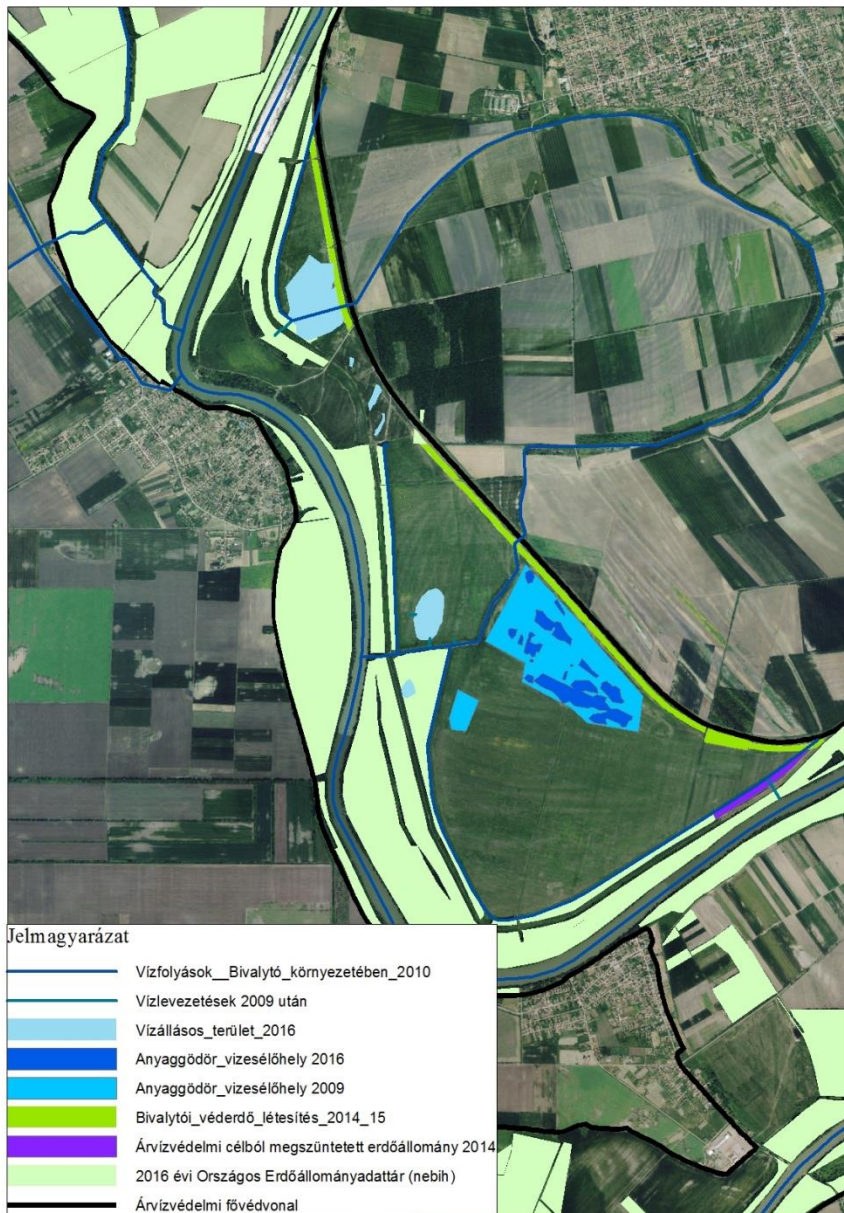
Új töltés hossz	6500	m
Meglévő árvízvédelmi töltés elbontása	4825	m
Földmunka:	950 000	m ³
Rendelkezésre álló anyagnyerő hely	190	ha
Humuszolt felület	620 000	m ²
Füvesítés	617 600	m ²
Áteresz	8	db
Zsilipes műtárgy	1	db
Mentett oldali vízelvezető árok	3 429	m
Nagyvízi mederbe került "TSZ" tanya rekultiváció	1	db
Nagyvízi mederbe került terület	550	ha

Bivalytói Árvízvédelmi Töltésszakasz Áthelyezés

Nagyvízi mederbe került területek
Hasznosítási /Művelési módok változások

	2013. év	2016. év
Vízborításos terület	40 ha	15 ha
Vizes élőhely	60 ha	14 ha
Erdős terület	47 ha	62 ha
Rét - gyep irányultságú terület	403 ha	459 ha
LIFE		
Rét - gyep irányultságú terület	44 ha	44 ha

**Konfliktus IV. –
fenntartás finanszírozás**

Szántóból gyep – sikeresen

VTT célkitűzések megvalósulása

- Árvízvédelmi művek előírás szerinti kiépítése (hullámverés elleni biológiai védmű azaz véderdő)
- Ökológiai viszonyok figyelembevétele (egyes helyszíneken több őshonos fafaj alkalmazása a sokféleség jegyében)
- Áramlási viszonyok fenntartása (művelési ágak megfelelő állapot megőrzés)
- Természetes élőhelyek fenntartása, gyarapítása (kialakult ívóhelyek karbantartása, fejlesztése)

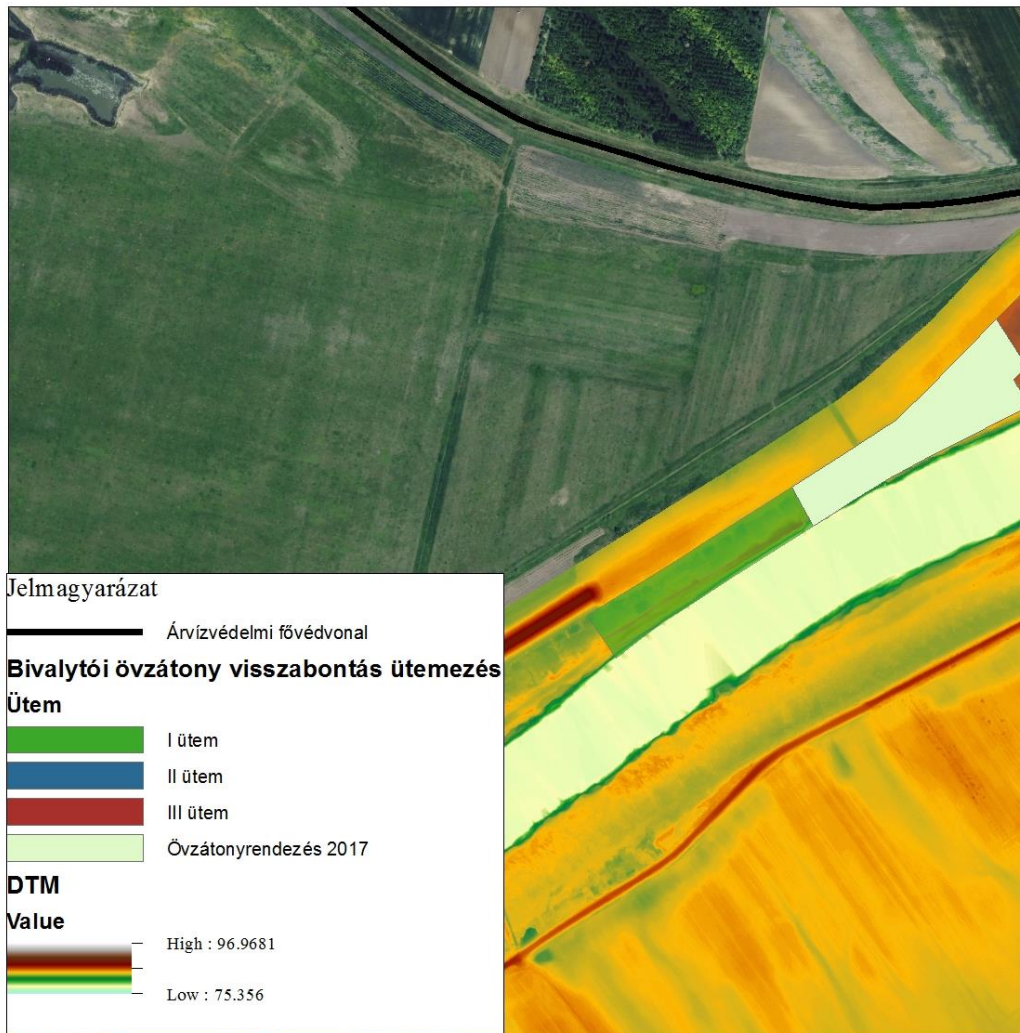
Konfliktus V. - érdekütközés

Negatívum: A vizes élőhellyé alakított anyagnyerőhely halivadék visszabocsátását hivatott víztelenítése, szárazodást eredményezett, szukcessziót gyorsított, egyes madár fajok eltűnését eredményezte (széki lile, gulipán). Jelentős kiterjedésben megtelepedik a nád és gyékény, illetve az őshonos fásszárú nyár és fűzfélék

Bivalytói Árvízvédelmi Töltésáthelyezés Alsó Szelvény Övzátóny Visszabontás

Konfliktus VI. – hatósági eljárás

I. ütem

Földmunka:	5500	m ³
Fakitermelés:	712	m ³
Hossz:	320	m
Területi érintettség:	2	ha
Nedvesített szelvény bővülés:	250	m ²

II. ütem

Földmunka:	8 800	m ³
Fakitermelés:	830	m ³
Hossz:	370	m
Területi érintettség:	3.06	ha
Nedvesített szelvény bővülés:	600	m ²

III. ütem

Földmunka:	3 050	m ³
Fakitermelés:	330	m ³
Hossz:	210	m
Területi érintettség:	4.75	ha
Nedvesített szelvény bővülés:	70	m ²

Ikersoros újraterelítés, tereprendezéssel – sikeresen

VTT célkitűzésekből elmaradt

d) a monitoring rendszer és előrejelzés fejlesztését, az árapasztó tározórendszer és a hozzá kapcsolódó tájgazdálkodási vízrendszer üzemrendjének megvalósításhoz igazodó kialakítása;

A vízügyi beruházások során létrehozott rendszerek természeti értéknövelő avagy romboló hatásainak hosszabb távú vizsgálata, eredmények kiértékelése, dokumentálása, melyek a jövőbeni beruházások Natura 2000 Hatásbecslési illetve Környezeti Hatásvizsgálatok során igazolásként hivatkozhatóak...

...lennének ha lenne rendszeres monitoring és adatok !

Bivalytói-öblözet víztelenítését szolgáló hullámtéri csatorna
torkolati szakaszán keletkezett beszakadás/bemosódás

Konfliktus VII. – üzemeltethetőség 2019

Bivalytói-öblözet víztelenítését szolgáló hullámtéri csatorna torkolati szakaszán keletkezett beszakadás/bemosódás helyreállítása

2020.Május

Méltó Régi Nagy Híréhez ... 2020. évi változás

A MI VÍZÜGY

A Bivaly-tói terület a legeltetést megelőzően és azt követően

A Bivaly-tói hullámtéri legeltetés problémái és azok megoldása

Konfliktus VIII. – „az újdonság varázsa”

- Problémák (2020 – első év)
 - nagy állatlétszám, őrzési gondok, szétszéledő állatok
 - horgászok, kirándulók zavarása
 - mentett oldali szántók legelése
 - erdőtelepítések, vadföldek és szórók károsítása
 - tanösvény létesítményeinek rongálása
- Megoldás
 - anyagi kár megtérítése (vállalkozó)
 - egyeztető tárgyalás összehívása (2020 december)
 - legeltetési ütemterv kidolgozása és alkalmazása
 - szigorúbb őrzés biztosítása a vállalkozó részéről
 - szorosabb kapcsolattartás az érintettekkel

Eredmény

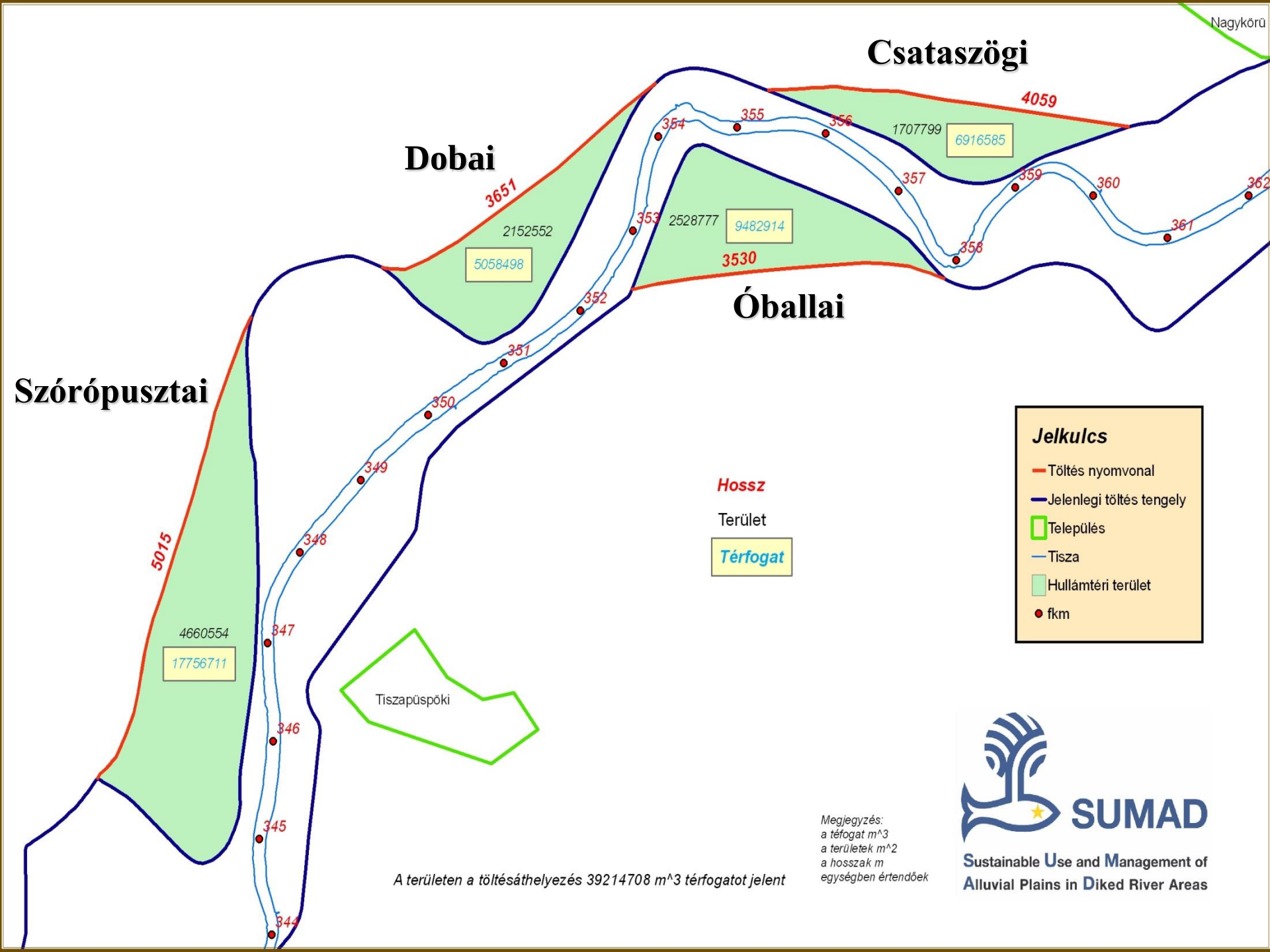
- lényegi problémáktól mentes legeltetés
- szorosabb együttműködés

Legeltetési időszakok és területek:

I. kihajtástól – május 10-ig	(október 01. – behajtásig)
II. május 10 – szeptember 30-ig	(október 01. – október 31-ig)
III. október 01. – behajtásig	(október 01. – behajtásig)
IV. október 01. – behajtásig	(október 01. – behajtásig)

M=1:20 000

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

A MI VÍZ